

Adrienne Celto^vá

POZVÁNÍ
K OČNÍ

Host

POZVÁNÍ K OHNI

Adrienne Celková

Adrienne Celtová

POZVÁNÍ
K OHNÍ

Brno 2019

INVITATION TO A BONFIRE

Copyright © Adrienne Celt, 2018

All rights reserved

Jacket design by Katya Mezhibovskaya

Jacket art credits:

© 2013 Marc Espolet, All Rights Reserved / Getty Images (envelope)

© Victoria and Albert Museum, London (pattern)

t_kimura / istock images (wax seal)

Translation © Ondřej Hanus, 2019

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2019 (elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-0192-2 (PDF)

ISBN 978-80-275-0193-9 (ePUB)

ISBN 978-80-275-0194-6 (MobiPocket)

Poznámka k textu

Tento soubor dokumentů byl sestaven ze zdrojů státních archivů v rámci projektu Absolventského spolku housat Donnovy školy v roce 1984.

Projekt byl financován z posmrtného grantu jedné z nejštědřejších mecenášek Donnovy školy, paní Very Orlovové (rozené Volkovové), která si podle vlastních slov přála, aby tento výzkum zanechal trvalou historickou stopu. Po tragické smrti svého manžela, spisovatele Lva Orlova — který na Donnově škole krátce vyučoval ve dnech předcházejících jeho vraždě v roce 1931 —, se paní Orlovová uchýlila zpět do svého rodinného domu ve Francii, avšak školu i nadále oddaně podporovala.

Část závěti paní Orlovové odkazující Spolku housat zmíněné peníze zůstává též mnoho dokumentů, z nichž řada je dosud součástí pozůstalostního řízení. Jeden důležitý dokument však přece jen spolu s finančním obnosem škola obdržela: deník, jež si podle všeho psala mladá zaměstnankyně Donnovy školy Zoja Andropovová, která zemřela téhož roku jako pan Orlov za okolností, o nichž se vedou vášnivé debaty. Skutečnost, že se tento

pramen nacházel ve vlastnictví paní Orlovové, zůstává předmětem šetření, zvláště když se dokumentů týkajících se její osoby dochovalo jen velmi málo.

Tento deník, jakož i dosud neznámý soubor korespondence napsaný panem Orlovem tvoří páteř přiloženého výzkumu. Jeho závěry jsou rozděleny do tří hlavních kategorií: deník slečny Andropovové (v oddíle označeném „Zoja“), dopisy pana Orlova (v oddíle označeném „Lev“) a všechny ostatní primární i sekundární zdrojové dokumenty (novinové výstřižky, policejní protokoly, výsledky atd.) s případnými edičními poznámkami. Materiály z druhé a třetí kategorie byly začleněny na místa, kde odpovídaly událostem v deníku slečny Andropovové nebo kde podle absolkventek ze Spolku housat poskytovaly nejcennější vhled.

Osobní záznamy v tomto souboru často využívají různých variant ruských jmen, patronym či zdrobnělin, které pro jednoznačnost uvádíme níže.

Lev Orlov: též jako Lev či Lev Pavlovič Orlov

Vera Orlovová: též jako Renka, Verenka, Verena Petrovna Volková či Vera Volková

Zoja Andropovová: též jako Zoja či Zoja Ivanovna Andropovová

Věříme, že čtenáři budou tento projekt vnímat jako odpovídající hodnotám naší instituce, jimiž jsou poctivost, přesnost a otevřenost.

PRVNÍ ČÁST

Zoja

Ediční poznámka: Všechny záznamy v tomto deníku byly podle dostupných informací zapsány v době od června do července roku 1931.

1.

Nejprve bych chtěla říct, že takový konec jsem nečekala. Vlastně ne — vůbec nejdříve chci říct, že tento deník brzy spálím. V chatce, kde přebývám, je krb s železným roštem a dlouhými kleštěmi, s nimiž každý večer pálení trénuji s kusy naplaveného dřeva, přestože je tu pak nesnesitelné vedro. Letní vzduch, žhnoucí výheň. Newjerseyský pobřežní vánek není dostatečně chladivý, aby zastavil pot řinoucí se z mého čela. Připomíná mi to dětství v Lipecku, kdy jsme za parných nocí museli zakládat vaty, ve kterých jsme pálili plevel z cukrovkových polí, takže se uprostřed zeleného lupení vždy objevila dvě tři zuhelnatělá místa. Tehdy jsem v tom byla dobrá, uměla jsem škrtnout zápalkou na tom správném místě. Otec mi cuchal vlasy svýma mohutnými, šikovnými rukama a matka mě ukrývala do sukní, když jsem k ní utíkala od hořícího roští. Je to už však řada let, co používám oheň leda k tomu, abych si v konvici na plotně uvařila vodu.

Chtěla jsem se ujistit, že stále dokážu ovládnout žár, maximalizovat účinky hoření. A tak muchlám papír do různě hustých koulí, skládám dříví nejprve křížem krážem, poté do podoby srubu

a nakonec týpí. Jednou mi do komína v příhodnou chvíli vtrhl poryv větru, takže se celá kupa vzňala s bafnutím, které mě o kus odhodilo a ožehlo mi řasy. Od té doby se to snažím napodobit.

Možná si s tím deníkem dělám zbytečně velké starosti. Konec-konců, tato malá chatka s šindelovou střechou, sice laciná, ale dostačující, není pronajatá na mé jméno. Jsem tu jako duch, stejně jako každý obyvatel, který do ní kdy vkročil, když sem byl pozván na víkend, aby si užil osvěžujících krás východního pobřeží, a v pondělí zase urychleně zmizel vlakem. Jako každý, kdo smočil prsty ve vlnách a poté se vrátil dovnitř, aby si kolem ramen ovázal svetr. Jsem — řekněme, fotka ve ztraceném medailonku, zapadlá mezi jakási bohem zapomenutá prkna v podlaze. Nikoho nena- padne mě tady hledat, takže nikdo nebude hledat ani můj deník.

Ale. Proč ho prostě nespálit, pro jistotu? Už takhle jsem spálila všechny své vazby na domov, školu i všechny lidi, které jsem tam znala. Všechny ty, které jsem měla ráda. Proč ne i tyto stránky? Tak či onak nemyslím na budoucnost, ale chci vítit ostrý, lesklý špendlík a propíchnout — někdo by řekl probodnout — onu nafouklou minulost, která mi leží na ramenu. Pokud trochu z toho vzduchu neupustím, nejspíš zešílím, nebo se přinejmenším svě- řím někomu nerozumnému. A to by se jí nelíbilo. Myslím, že by mi to nedovolila. Malá Vera se svými vysokými botami, černými vlasy a dlouhým, dokonalým nosem.

Vzala jsem jí manžela. Nebo jsem se o to alespoň snažila. Mnoho- krát si vzal on mě, ať už venku v zahradě, nebo v matném světle mého pokoje, do kterého pronikalo závěsem upevněným na okno, abych měla soukromí při převlékání. Vypátral mě, ať jsem se na- cházela v jakékoli místnosti, v jakékoli restauraci v našem ma- lém sdíleném městě, skloněná nad vepřovou kotletou nebo se sklenkou sladkého bílého vína u úst. Jednou ke mně v podniku pristoupil ze zadu a před zraky celého osazenstva si přivoněl k mé

šji. Cítila jsem, jak se mi jeho přívěsek měkce otřel o hrbolky na páteři, kde se mi všechny drobné chloupky zježily v zajetí jeho dechu. Z ruky mi vypadl nůž — sice ne z velké výšky, ale přesto hlasitě narazil o talíř a odštípl z něj kousek porcelánu, načež se pohledy všech hostů, do té chvíle jen mírně pátravé, naráz upnuly na nás. Než jsem se však stihla otočit, zmizel a zůstalo po něm jen tlumené zacinkání zvonku nade dveřmi.

Budete si myslet (množné číslo! Při psaní si musím představovat někoho, s kým mluvím a kdo mi naslouchá. Třebaže i vás si má fantazie kreslí tak trochu s nelibostí, jelikož vám jde spíše o pobavení než o pravdu), že se chci jen vyzpovídat z této vášně. Z našeho románu. Ukradené hodiny, pohledy setkávající se na dálku a jiskřící hříchem. Koneckonců, lidé zbožňují porušování pravidel. Vzestup otravného, riskujícího vydědence. Celkově vzato máme tak málo vlastních věcí, že když některou vyrve z rukou vládnoucí třídy, získá novou hodnotu, odrazí se od nás její záře. To jsem si uvědomovala pokaždé, když jsem se s ním setkala, se svým Lvem, se svým životem. Věděla jsem, že jeho protáhlá hlava a ironické obočí by pro mě neznamenal nic, kdyby byl mladý, chudý a svobodný. Kdybych celé roky nečetla jeho díla, nejprve v časopisech a poté jako knihy, a už tehdy nemilovala jeho duši, nespala s jeho knihami bezpečně uschovanými mezi koleny. Věděla jsem, že patří Veře, když přicházel ke mně, pro mě, do mé náruče, jako by tam seskočil s padákem. A je pravda, že kvůli jeho nedostupnosti jsem jej chtěla svírat tím pevněji.

Nemám však zapotřebí namlouvat si, že mě neovládal. Nebezpečí mi ale hrozí spíš kvůli tomu, co udělala Vera. A abych se nedopustila chyby, abych nic nevynechala, musím začít od začátku.

Nejprve: byt v Moskvě, kde mě matka porodila na kuchyňské podlaze, protože se nestihla včas dostat do nemocnice. Sousedky, které uslyšely její křik, jí přispěchaly na pomoc a proměnily místnost v pochmurně efektivní porodní sál, kde se na kamnech vařila voda a kde byly připraveny sterilizované kuchyňské kleště. Dávaly jí rady i kusy drceného ledu, masírovaly jí ramena a chválily ji. „*Otlično, krasavica!*“ povzbuzovaly ji ženy a pak se jí podívaly mezi nohy a rozhodly, že je čas tlačit, načež začaly odpočítávat čas do kritického okamžiku. „*Raz! Dva! Tri!*“ Většina z nich si prošla tím-též, a když se objevila má hlava, nejstarší žena ji pevně uchopila kleštěmi a táhla. Vůbec se nerozpakovala, a já dodnes, když jsem unavená, si prsty mnu malé důlky za ušima, které mi tam udělala.

Můj otec, jenž osazenstvu rozléval vodku, kterou jsme si nemohli dovolit, a balil cigaretu za cigaretou, byl při pohledu na jednotného ducha tohoto společenství u vytržení. Když jedna z žen, sama v osmém měsíci, začala solidárně rodit a musela být odvedena z místnosti, otec jí při odchodu tleskal, poté se vrátil, pyšně potřásal hlavou a odhrnoval si tmavé vlasy z očí. S mou matkou přišli z Lipecké oblasti do Moskvy, aby tu otec rozvíjel své revoluční snahy a svou víru v obyčejného člověka. V létě se však do Lipecku vždy vraceli na žně — můj otec nebyl oficiálně připoután k půdě, ale věřil v ni: věřil v ducha země a bratrství rolníků. Samozřejmě už tolik nevěřil ve šlechtický stav, který drtil dělníky a tyl z jejich práce — to se můj otec zapřisáhl rozbít. Jenomže jsme potřebovali peníze.

V Moskvě na částečný úvazek jezdil s taxíkem, díky čemuž měl dostatek příležitostí navštěvovat tajné schůze a přispívat svými myšlenkami do nepublikovaných manifestů nebo přiopile bloumat po domě a škodolibě si vychutnávat nadvládu rolnické třídy.

Když měl furiantskou, chtěl se prát: s poníkem uvázaným v parku, který měl do hřivy vpletené fáborky, s velkým psem svého přítele nebo s živým plotem sestříhaným do podoby slona. Avšak pod povrchem své mohutné osobnosti byl můj otec chytrý muž. Namísto toho, aby vyprovokovával šarvátky na ulici a mluvil neuctivě s aristokraty, jak to až příliš ochotně dělali mnozí jeho radikální přátelé, raději pracoval tiše, neúnavně a v zákulisí ve prospěch revoluce, o které si byl jistý, že všechno změní. Říkal, že chudí povstanou a učiní náš svět lepším a bohatí že ustoupí do pozadí nebo zemřou. A já jsem si tolik přála, aby měl pravdu, abych lusknutím našich kolektivních prstů měla vycíděné boty, aby se kuchyně naplnila pronikavými vůněmi a na mé malé posteli aby se objevila prachová peřina. Možná to nebyla tatáž změna, jakou si představoval on, ale to nevadilo. Malicherné problémy nevyváděly mého otce z míry, protože měl dějiny na své straně. Když se jednou kdosi vloupal do jeho sdíleného taxíku, vybrakoval ho a ukradl sedačky za bůhvíjakým účelem, další spolujednatelé vozu Dimitrij a Miša propadli hlubokému zoufalství. Můj otec však prostě sehnal několik skládacích židlí, namontoval je do auta a šel si po své práci.

Tohle všechno vím, protože v naší rodině šlo o slavnou historku, v níž figuroval jeho zápal a můj násilný porod a kterou vždy doprovázelo gesto směrem k zakrváceným kuchyňským parketám. Rodinné novinky, *novosti Andropova*. Vlastně jsme měli jen je a jeden druhého, a když se ohlédnu nazpět, vyměnila bych to vše za nové boty nebo pohodlnou zimní čepici — vyměnila bych to bez rozmýšlení —, ale tu možnost jsem neměla. Byla jsem dítě. Moje matka si při otcových řečech o zářné budoucnosti odfrkávala a obracela oči v sloup, ale také proplétala své prsty s jeho a tiskla je. I v den, kdy jsem se narodila, když ležela na podlaze v kaluži své vlastní krve, mu dovolila, aby jí hladil vlasy, zatímco

tlačila, a aby si mě jako první pochoval, poté co mě sousedky omyly. „Opravdové dítě revoluce,“ prohlásil o mně. „Dítě ideálů.“ Ať už to znamenalo cokoli. Kéž by — pamatuji si dobu, kdy mi jeho slova přišla magická, plná života. Pamatuji si, jak jsem si myslela, že změní celý svět, že mi všechno dá, jen když si zamane. Kam ta holka zmizela? Kam utekla?

5.

Poslední dobou se snažím na Moskvu nemyslet — je to příliš bolestné, jako jizva, která při doteku pálí. Někdy si však nedokážu pomoci a v mysli k ní zabloudím. Ke kolébce, v níž jsem v našem malém bytě spala před žněmi a po nich. K našemu městskému domovu. Neměli jsme žádnou venkovskou daču, kam bychom mohli unikat na léto, ani zahradu s trávou a stromy obklopenou nízkou cihlovou zdí. Žádný dvorek plný květin ani domek s kamny na dřevo. Žádnou baňu za domem plnou páry, natožpak babičku, která by v plastovém kbelíku namáčela březové větvičky a šlehalala mě s nimi při koupeli po holé kůži, aby se mi zlepšil krevní oběh. Ne jako lepší rodiny. Namísto toho jsme měli v Lipecku pole s cukrovkou, které navíc ani nebylo doopravdy naše. Tato oblast bývala domovem Tatarů a má matka říkala, že jsme k ní připoutáni krví. Že jsme povinni sloužit ne-li přímo vlastníkům půdy, pak půdě samé, stromům a generacím semen, která tu vzklíčila, i veškeré kořenové dužině, jež se rozváří do sladkostí a prodává k užítku někoho jiného. Občas, když jsme pracovali na poli, ukazovala na rodinu majitele pozemku, jejíž členové se v dálce projížděli na svých krásných koních, a říkala mi, že není důvod, proč bych neměla následovat jejich příkladu vznešenosti a hrdosti. Při těch slovech jsme však klečeli v blátě a z tváří se nám řinul pot.

Není divu, že jsem měla radši náš moskevský věžák, nehledě na to, jak dusno tam bylo a kolik psů se toulalo po tamních ulicích a lezlo do trolejbusů při slídění po odpadcích. V Moskvě jsem se alespoň čas od času cítila svobodná — i kdyby jen v tom, že jsem tu mohla svobodně dělat své vlastní chyby.

Moje kolébka stála pod oknem v obýváku a těžké závěsy se občas zamotaly do jejích příček spolu s pramínky těžkého městského světla. Vždycky jsem to ještě zhoršila, protože jsem tak dlouho tahala za zaprášený brokátový závěs a omotávala si ho kolem prstů, až se garnýž prohnula a kroužky se s rachocením srazily. Matka se ke mně vždy vmžiku přihnala, aby mi starostlivě vyčinila. Plácla mě přes prsty a políbila mě na čelo, načež zase zmizela v kuchyňských dveřích. Většinu času jsem však trávila o samotě, zatímco moji rodiče pracovali na tom či onom. Měla jsem měkkého plyšového králíčka, kterého jsem si třela o tváře, abych se utěšila. Bylo to strašlivě příjemné. Malinké chloupky umělé srsti, pevný nos z husté výšivky. Mazlila jsem se s ním, jeho dlouhýma ušima jsem si přejížděla po pažích. Odhodila jsem hračku na druhý konec postýlky a chodidly si ji zase přitáhla. Dodnes cítím, jak mám králíčka zastrčeného pod košilkou a pevně jej tisknu ke svému bušícímu srdci. Jako dítě jsem měla zmatené představy o těhotenství a myslela jsem si, že právě tam ženy nosí své děti, bezpečně svinuté za žebry.

Jednou, když jsem si bezděčně přejížděla králíčkovou tváří po té své, se jedno jeho očko opotřebením uvolnilo a vypadlo. Černá kulička s otvorem pro nit uprostřed. Hladká na dotek. Pamatuji si, jak jsem byla ráda, že je ze všech stran zakulacená. Občas jsem přemýšlela, jestli oči nejsou vzadu ploché, a ta představa mě zneklidňovala. Děti mají rády věrohodnost. Korálek měl na povrchu škrábance — nejspíš jsem je způsobila já, jak jsem s plyškem pohazovala. Byl však černý skrz naskrz a škrábance

vypadaly čerstvě, skoro jako by bylo možné je zase uhladit. Strčila jsem si králíčí oko do pusy a myslela jsem si, že se tam rozpustí.

To se pochopitelně nestalo. Stalo se však něco jiného, něco, co mi tehdy přišlo stejně pozoruhodné. Sevřela jsem korálek v zubech a pusa se mi zalila vodou, která jako by prýštila přímo z očka. Zaplavil mě pocit síly, ale také strach, jako bych zároveň stoupala i klesala. Díky své temnotě korálek vypadal, jako by nikde nezačínal ani nekončil. Snad jsem napůl spala a ten pocit byl napůl sen.

Z kuchyně se ozval jakýsi zvuk. Matce s rachotem upadla do pánve kovová lžice. Vzhlédla jsem a spatřila, jak se otáčí k mé kolébce, aby zjistila, jestli mě ten rámus neprobudil. Naše pohledy se setkaly, a když jsem uviděla, s jak něžnou starostlivostí mě pozoruje, chtěla jsem ji požádat, poprosit ji, aby mi pomohla. Nedokázala jsem však vyslovit, co se děje. Přistoupila ke kolébce a na čelo mi položila dlaň zvlhlou od vaření. „*Vsjo chorošo*,“ řekla mi a pohladila mě po vlasech. Všechno je v pořádku. „*Zasyvaj*.“ Spinkej. Spolkla jsem korálek. Poté jsem si, pod jemným gestem své matky, zase lehla a sevřela svého králíčka, zatímco mi bouřil žaludek. Svým dětským způsobem jsem věděla, že ze sebe to oko už nikdy nedostanu. Bude se mi otáčet kolem srdce a jednoho dne se z něj něco zrodí. Bůhví kdy a bůhví co.

To byl můj začátek.

4.

Já chci však mluvit o Veře. O její drobné tváři vznášející se nad mým ramenem, i když zrovna není poblíž. Chci prozkoumat místa, kde se linie jejího života setkávala s mou, kde se naše cesty křížily nebo ubíhaly po vzdálených rovnoběžkách, abych zjistila, jak

jsem se dostala až tam, kde jsem teď. Z Moskvy na newjerseyské pobřeží to není zrovna přímá trajektorie.

Veru jsem znala už v dobách našeho mládí. Předtím než jsem přišla do Ameriky, před tím vším. Ne že by ona sama toto spojení snad někdy připustila — i po revoluci byla na společenském žebříčku o tisíce pater nade mnou. Dívka s jezdeckým bičíkem v ruce, dívka, která pašovala cigarety od vojáků a na každou společenskou událost sezony měla nové šaty. Pocházela z rodiny přesvědčených bělogvardějců — z té bohaté staré gardy —, ale i tak jsem si jistá, že se jí dvořili všichni vojáci, kdykoli k tomu měli příležitost. Vždyť i rudým bolševikům kolovala v žilách krev a takové dívce nedokázal odolat nikdo. Všude byla zvána, všude vítána. Na dýcháncích svých rodičů hrála na klavír a zpod svého černého obočí přitom vzhlížela s úsměvem, o kterém každý muž v místnosti doufal, že jej coby společné tajemství sdílí právě jen s ním. Lev mi říkal, že během dospívání, jak bylo tehdy v módě, psala básně pro exilové časopisy a po nocích při svíčkách překládala. Sázelá strojopisy, dokud neměla prsty černé od inkoustu.

Znala jsem ji, ale nepohybovaly jsme se ve stejných kruzích (kromě jediného, ale k tomu se dostanu, až přijde čas). Zatímco jí se dostávalo vzdělání v rodinném sídle na okraji Moskvy a později — když konečně prchli před rudými, kteří vyhráli válku — v jejich zašlém pařížském bytě, já jsem docházela do různých přeplněných zařízení placených sovětským lidovým komisariátem, kde jsem se zdokonalovala v psaní a vyhýbala se veškerým historickým faktům, které by mohly být považovány za kontrarevoluční.

Moji rodiče byli ve válce mezi rudými a bílými pochopitelně na té správné straně — to jest na straně vítězné. Přijali za své změny v naší zemi od těch ideologických až po hláskoslovné, které jediným ukrutným úderem vymýtily z našich životů aristokracii i poslední zbytky staroslověnského pravopisu. Vzpomínám si, jak

z cedulí i plakátů ve městě v tichosti zmizel *tvjordyj znak*, takové směšné znaménko, které vypadalo jako Ъ a které — inu, nic moc nedělalo, ale nový režim věděl, že slova a symboly mají svůj význam. Změnit tímto způsobem jazyk bylo stejné jako změnit přehledivost skutečnosti a způsob lidského smýšlení. Byla to vzrušující doba. Občas se lidé srotili a pálili své psací stroje v obřích vatrách. A občas Strana požadovala i větší oběti.

Pro to, že jsem nezůstala ve své rodné zemi a nevyučila se něčím užitečným a poctivým, třeba strojnicí nebo zeměměřičkou, existuje důvod. Důvod, že místo toho je ze mě mladá dívka, která se choulí v malé chatce na pobřeží a v příšerném tichu tu smolí příběhy. Moji rodiče zemřeli pár let po novém a velkolepém sjednocení naší země. Nejprve otec, poté matka a s nimi i veškerá oficiální upomínka naší rodiny jako celku. V patnácti jsem se ocitla v sirotčinci — pochmurná doba, kterou se vši silou, avšak marně pokouším vymazat ze své mysli — a v šestnácti mě spolu se stovkou dalších dětí tajně propašovali do Spojených států na transportní lodi. Vytáhli nás z našich nepohodlných postelí a slíbili nám lepší život, který jsme zoufale potřebovali.

Co se mi vybavuje z doby v sirotčinci? Šok z toho, že jsem se tam ocitla. Křížkovým stehem vyšívané portréty členů Strany, zarámované a rozvěšené po zdech, s očima, které sledovaly každý váš pohyb. Považovalo se za prospěšné, abychom tyto portréty vyšívali pohromadě ve společenské místnosti, bez ohledu na to, jak špatně nám to šlo, a dokonce i ve chvíli, kdy jsem se ocitla na palubě transportní lodi, jsem cítila, jak mám své nemotorné prsty a palce rozpíchané od jehly. V sirotčinci nám říkali, jaké máme štěstí, že nás nevychovávali rodiče, ale sama otčina, a naši vychovatelé tuto výmluvu často používali k tomu, aby nás ručně vrátili na pravou cestu, když jsme z ní sešli. Pravítka dopadající na hřbety rukou, hřbety rukou dopadající na tváře, to vše ve snaze

přinést budoucnost nejen nám, ale i Straně a *bratstvu*, bratrství všeho lidu. Pamatuji si, že jsem měla hlad. Pamatuji si velké množství temných chodeb, prázdné a beztvaré tváře. A pak si pamatuji, jak mě někdo nese v náručí a říká mi, že popluji do Ameriky.

Krásný hlas mi sliboval jantarová pole a purpurové hory. Jejich majestát. Anglicky jsem se učila ve škole, ale stejně jsem se domnívala, že jde o nedorozumění, protože kdo by se obtěžoval dávat zrovna mně něco takového? Nový domov. Nový život. Tehdy jsem nevěděla, že ony hory a pole jsou jen slova z jedné písně, jež si nejspíš prozpěvoval muž, který mě nesl k lodi, aby se zahřál: byl mrazivý večer. Pro všechny případy jsem se však rozhodla do tohoto nového místa vložit svou víru. Usoudila jsem, že to musí být lepší než bojovat, abych zůstala tam, kde jsem byla.

5.

Naše cesta však nebyla snadná. Během plavby do Ameriky stíhaly loď vlny chřipkové nákazy a pronásledovalo nás špatné počasí. Dívenka, se kterou jsem sdílela kavalec, hned den po vyplutí zezelenala, pod společnou příkrývkou naříkala, třásla se a přála si umřít. Malá Marlenočka. Celé hodiny jsem se na její kůži snažila najít kousíček zdravé růžové barvy v naději, že jí na tváři vyloučím úsměv. Někdy jsem ji prohledávala od vlasů až po chodidla, ale marně. Tato péče ji nijak neuklidňovala, a to ani když jsem ji jemně škrábala nehty a přejížděla jí palcem po uchu. Vypadalo to, že vydávala celé galony slané vody, což však pochopitelně nebylo možné, protože jsem ji nikdy neviděla sníst víc než pár soust sucharu a vypít víc než hlt vývaru. Neumím si představit, co se s ní stalo, když jsme přistáli na pevninu. Byla celá slaná, neustále

promáčená. A nebyla v tom sama. Kajuty v podpalubí páchly zvratky a ti z nás, kteří se udrželi na nohou, chodili celé hodiny po palubě a snažili se nadýchat čerstvého vzduchu. Podlaha tam však byla kluzká a my slabí. Řada dětí zmizela beze stopy. Mně se udělalo špatně až v půli plavby, ale pamatuji si, jak jsem se třásla opřená o lodní zábradlí a zírala jsem do oceánu, kde jsem ke svému naprostému zděšení spatřila, jak se jen pár metrů ode mě přiblížilo k hladině obří oko velryby, jasné, ale nedotknutelné. *Nebyla to halucinace?* napadlo mě. Rozhodně mi to přišlo nereálné. Oko bylo mokré od slz a mořské vody, plné soucitu, jaký jsem si nikdy nevyšloužila a ani o něm nesnila. Obrovské šedé tělo proplulo kolem nás a zvlnilo přitom vodu, jako by natřepávalo peřinu. Dala jsem se do pláče a pak jsem se k tomu obrovitému tvorů začala modlit — bezpochyby mizerně, protože až do té chvíle jsem se nikdy nemodlila. Natáhla jsem se k bezbarvým vlnám. Nato mi velryba zmizela z dohledu.

Navzdory útrapám, kterým jsme během plavby čelili, zůstávala má víra v americký příslib neotřesená. Snad se pozměnila, když na lodi došel aspirin, takže nám začali horečky léčit odpočinkem a zvětralým čajem. Ještě více se proměnila, když jsme dorazili do přístavu a tam nám sdělili, že z důvodů národní bezpečnosti nám možná nedovolí se vylodit. Tím náruživěji jsem však poté líbala americkou půdu, když jsem na ni konečně vstoupila. V Americe se na vás všichni usmívali, ať už to mysleli vážně, nebo ne. To mi přišlo pozoruhodné.

Lev

15. června 1931

Leteckou poštou přes Londýn

Vera. Už jen tvé jméno zpíjí, spaluje. Ve-ra. Prudká zatačka na silnici, vydechnutí na konci aktu. Má Vera. Byla jsi Renka, když jsi stála na špičkách na kraji mostu a hleděla tam, kde se voda stýkala se vzduchem. Vera Petrovna pod černou maskou na plese, ozářená světlem lamp. Avšak pro mě jsi vždy byla především Vera.

Vím, že jsme se k sobě poslední dobou chovali chladně, má drahá, a tím chladněji, čím více jsem se blížil naplnění tohoto plánu. Můj návrat do vlasti, mise na záchranu mého ztraceného rukopisu, o kterém jsi řekla, že bych jej nikdy neměl najít. Každý den a každou hodinu předcházející mému odjezdu jsem si opakoval jednotlivé kroky: Najít mapu s co možná nejaktuálnějšími úpravami sovětských vozovek: splněno. Spřátelit se s americkým vojskem a jejich dvojplošníky: splněno. A nakonec přeletět oceán a přistát na vzdáleném břehu: splněno. Nechci však zanechat věci v tomto stavu, a čím blíže jsem ulicím, kde jsme se poprvé potkali, tím více se mi zdá, že nastal čas pro upřímnost. Nutívalas mě, abych ti vyprávěl o svých někdejších milostných dobrodružstvích, vždy jsem to odmítal, protože jsem nechtěl v tvých myšlenkách

uměnit představu našeho dokonalého souznění. Myslím však, že jsem ti konečně porozuměl: vždyť jak můžeš věřit tomu, že city, které k tobě chovám, jsou jedinečné, když nevíš, co jsem cítil k jiným? Budiž, *Verò*. Vyhrálas, jako vždy. Pokud nás to sblíží, bude to stát za to.

Jistěže před tebou byly jiné. Především jistá líbezná šestnáctiletá dívka, kterou jsem poznal díky svému otci. Vzal mě totiž na lov na venkovské sídlo její rodiny poblíž Carského Sela, kousek za Leníngradem. Bylo to svérázné místo, nic než sedm pokojů a jedna obývací místnost plná brokátu a neomítnutých kamenů, kterou po večerech nasvěcovali svíčkami. Při večerních koktejlech nechávali roztažené závěsy a vzpomínám si, jak jsem přicházel k domu po noční procházce a nad mou hlavou se do všech směrů rozprchávaly myriády hvězd, jako kdyby si jakási božská lovkyně setřásala z vlasů kapičky vody. A skrze okno jsem spatřil další shluk zářivě bílých bodů, z nichž jeden třímala v ruce ona dívka. Přecházela z jednoho konce pokoje na druhý směrem k jakémusi předmětu, jenž zůstal mým očím skryt. Kaštanové vlasy se jí leskly, kůže měla bílou, téměř jakoby zmrzlou. Ona cesta, sotva pár kroků podél okna, jako by v sobě obsahovala celý cíl mého života, celou mou tajemnou vůli: delikátní, nedotknutelnou, poháněnou čímsi mimo mé chápání.

Když jsem vcházel dovnitř, byl jsem přesvědčen, že se to kouzlo zlomí, a chvílku to tak i vypadalo. Místnost tonula v mužském pížmu — jejího a mého otce, obou jejích bratrů — a křbový sopouch nebyl otevřený naplno, takže se po stropě a v rozích plazily stopy kouře. Když jsem procházel dveřmi, jeden z jejích bratrů cosi tiše utrousil a ten druhý se rozesmál — z toho zvuku mě v předtuše rvačky začala svrbět ramena. Byli vysocí a mohutní. Já byl šlachovitý a hubený. Šel jsem k příborníku a nalil si sklenici vína z připravené karafy, přičemž jsem se snažil nenechat si

kouřem podráždit plíce a také vymyslet, jak se zdvořile vytrazit. Že bych předstíral nachlazení? Vymluvil se na únavu? Za tohle přece nestojí ani nějaká holka. A pak jsem se otočil. Ten jediný pohyb kolem vlastní osy oddělil jednu část mého života od té následující.

Ve vzdáleném rohu místnosti seděla v křesle, které pro ni bylo příliš velké, takže vypadala jako dítě v otcově pracovně. Avšak dítě natolik vážné a vyrovnané, že bych jí býval mohl na hlavu postavit svou sklenici vína, aniž bych se bál, že vyleje byť jedinou kapku. Svíčka, kterou tam přenesla, stála na stolku po jejím boku a osvětlovala ji zespoda. V jejích tmavých očích zářily malé světelné body, jako malé galaxie, náznaky run. Seděla tak nehybně, že nešlo poznat, jestli dýchá. Nikoli jako laň v lese tušící nebezpečí. Jako lovkyně, již ona laň zvěřila. Trpělivá. Ledově klidná.

Aniž jsem tušil, co řeknu, vykročil jsem jejím směrem, avšak v tu chvíli vešla do místnosti služebná a zazvonila na znamení, že se podává večeře, načež nás uvedli do stísněné jídelny, kde nás čekalo nedovařené telecí a pár bodavých pokusů o konverzaci. Jednou či dvakrát jsem se s tou mladou dámou, jež se jmenovala Diana nebo Dina, pokusil zapříst hovor, jenže seděla o půl stolu dál a vyprávěla mému otci o svém studiu malířství — což bylo téma, se kterým otravoval kdekoho, neboť jeho matka kdysi koketovala s akvarely. Jednou či dvakrát po mně blýskla těma svýma očima a mé tělo ochromil chtíč. Pak jsme šli všichni spát.

Celý týden se proměnil v sérii výmluv, jejichž cílem bylo protlačit se do Dininy společnosti. Svého klidného valacha jsem vyměnil za klisnu, kterou pro sebe Dina považovala za vhodnější společnici. Okamžitě se z nás stali zapřísáhlí nepřátelé. Klisna neustále volila cestu tak, abych si odíral nohy o stromy, naschvál klopýtala přes mělká koryta potoků, a já jsem ji zase pobízel patami tak silně, že na konci každého dne byla div ne uštvaná k smrti. Místo lišek jsme se honili za králíky. Vrhali jsme se z naspů příliš

prudkých na to, aby se z nich dalo dostat ven, a caplovali jsme tam a zpět v oboustranném rozhořčení. Dina se naší řevnivosti jen smála a jezdila na svém koni s grácií kentaura. Jednoho odpoledne jsem ji požádal, aby mě doprovodila k řece, která protékala kolem pozemku patřícímu její rodině, pod záminkou, že chci zjistit, zda by se v ní dalo rybařit. Coby sedmnáctiletý chlapec, milující především knihy, cigarety a zvuk vlastního hlasu, jsem byl k tomuto praktickému úkolu naprosto nevhodný. O rybaření jsem nevěděl vůbec nic a důvod pro naši vycházku jsem ve skutečnosti pustil z hlavy, jakmile jsme se ocitli mimo dohled osazenstva domu, třebaže řeka se přímo hemžila rybami, které se tam se svými tečkovanými boky a roztrepenými ocasy sebevědomě a líně bahnily ve stínu. Hřbetem ruky se mi otřela o prsty, a když jsme se blížili ke kraji toku, přitáhl jsem ji k sobě a objal ji. „To nemůžeme,“ zašeptala Dina. Přitiskla se mi nadry k hrudníku, položila mi hlavu na prsa, a když jsem se ohnul a rukama jí zajel pod sukni, sevřela mě svými drobnými prsty. Když jsme se o hodinu později vrátili, její otec se mě vyptával na ryby, jenže já jsem se nezmohl na odpověď, až nakonec Dina s bezelstným úsměvem prohlásila: „Řeka mu přišla zcela mimořádná.“

Její otec však nebyl hlupák, a jak si dokážeš představit, příležitostí k tomu, abychom spolu byli o samotě, ihned ubylo: největší uspokojení, kterého se mi od té chvíle dostávalo, bylo pozorovat ji ze sedla své zlomyslné klisny, jak obkročmo ovládá tu svou. Při jídle nás usazovali daleko od sebe a při koktejlech si veškerou Dininu pozornost nárokovali její bratři, když ji žádali, aby jim zpívala písně, které si pamatovali z dětství, nebo hráli na prostředního s ozdobnými šperky, jež jí vyškubli z vlasů. Snažili se z ní dělat malou holčičku, ale jakákoli dětská hra, kterou vymysleli, jen zdůrazňovala její rozkvétající ženství jako falešné pozadí osvětlující čistou pravdu. Jednou, když mě Dina mýjela ve staré

úzké chodbě, dotkla se mého stehna dostatečně vysoko na to, aby se její prsty otiskly do mé kůže navěky. Ani však nezpomalila a brzy zmizela za rohem, kolem nějž se jakoby s úšklebkem mihl i lem její sukně. Poté co jsme odjeli, myslel jsem na ni v jednom kuse a počítal jsem vteřiny do našeho příštího shledání. Když jsme však s otcem chtěli naplánovat další výlet do jejich sídla na podzim téhož roku, obdrželi jsme zprávu, že Dině prostřelil bok jakýsi neschopný lovec, který si její jezdecký kabátek spletl se srstí vysoké zvěře, a ona o nějakých pět hodin později zemřela na vykrvácení, v posteli, kde byla její horečnatá bledá kůže na vyběleném povlečení téměř neviditelná.

Sníval jsem o jejím těle položeném na marách, oděném do rubáše, který přetéká po stranách jako sníh. Zdávalo se mi, jak vstává a protahuje se, líbezná a ospalá, a skutečně jsem věřil, že ji mohu vzkřísit k životu pouhou silou své vůle. Dívka na koňském hřbetě přeskakující smrt. Byla každým mým okouzlením, mým nočním rytmem, mým snem po probuzení. Byla to jediná dívka, kterou jsem kdy miloval. Než jsem potkal tebe.

Zoja

6.

Do Maple Hill jsem dorazila v lednu, v polovině školního roku, a svou první newjerseyskou zimu jsem strávila tím, že jsem se potulovala po okolí a žasla nad svým štěstím. Téměř každý týden nás tu trápily ledové bouře, dostatečně silné na to, aby ve městě způsobily výpadek proudu, ale mráz pro mě nebyl ničím novým. Když jsem si po probuzení všimla, že se mi u úst sráží dech, oblékla jsem se prakticky, ve vrstvách, a navrch jsem si natáhla trávově zelený vlněný kabát koupený v místním obchodním domě za deset dolarů pocházejících z příspěvku zdejšího amerického výboru, který se o nás staral a nabízel pomoc všem válečným sirotkům. O mém starém svrchníku prožraném od molů si mysleli, že je zničený válkou: měla jsem štěstí. Každý den jsem schovávala ruce do nových čistých kapes kabátu, abych je ochránila před větrem a také abych skryla díry na prstech rukavic — do té doby jsem nic nového nevlastnila a byla jsem zimnímu počasí vděčná, že mi umožňuje předvádět se, byť jen maličko. Mé rty v tom mraze vypadaly jako rozkousané a má kůže získala téměř módní bledost, třebaže houževnatosti rolnické pleti, jež mi byla dána do vínku,